

Cumhuriyet 100 Yaşında: 100. Yılında Cumhuriyet ve İşçi Sınıfı

Editörden

Gamze YÜCESAN-ÖZDEMİR

Araştırma Makaleleri

Birinci Cumhuriyetin Tasfiyesinde Türkiye Sermaye Sınıfının Çıkarı ve Rolü

Nevzat Evrim ÖNAL

Yüzüncü Yılında Cumhuriyet'in Grev Rejimlerinin Hukuksal Tasnifi: Grev Özgürlüğü, Grev Yasağı, Grev Hakkı

Feyza TURGAY

1980'lerden Günümüze: Neoliberal Politikalar Altında Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşunda İstihdam, Verimlilik ve Bölüşümün Seyri

Osman Berke DUVAN

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Çerçevesinde Türkiye'de Meslek Sendikacılığının Uygulanabilirliği Tartışması

Emre ERTAN, Naim GÖKTAŞ

Sosyal ve Fiziksel Çevre Bağlamında Çocuk Yoksulluğu

Davuthan GÜNAYDIN

Kapitalist Toplumsal Dönüşüm Sürecinde Hukukun Üç Hali

Hamdi Gökçe ZABUNOĞLU

Arabuluculuk Ulusal Yargıya Karşı: Biçimden Öze, Haktan Piyasa Despotizmine

Koşun Özgür ÖZBEY

Kitap İnceleme

Türkiye İşçi Hukuku: Trabzon'unu Kaybetmemek İçin!

Aziz ÇELİK

Forum

Cumhuriyet'in 100. Yılında Türkiye İşçi Sınıfı Hareketi

Muharrem KILIÇ

v

351

363

391

423

437

461

476

495

507

ASOS INDEX

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL / COPERNICUS ULUSLARARASI İNDEKS

DİSK/Genel-İş Emek Araştırma Dergisi **ULAKBİM (ULUSAL)**, **ASOS INDEX (ULUSAL)**
INDEX COPERNICUS (ULUSLARARASI) İndeksleri tarafından taranmaktadır.

Haziran ve Aralık aylarında yılda iki kez yayımlanır.

İletişim: Çankırı Caddesi No: 28 Kat: 4-9 Ulus/Ankara, Tel: 0312 3091547,

Faks: 0312 3091046

E-posta: emekarastirma@genel-is.org.tr, www.emekarastirma.org.tr

Genel-İş Emek Araştırma Dergisi (GEAD) sosyal bilimlerin her alanından emek ve sınıf tartışmasını merkeze alan bilimsel makalelere yer verir.

Türkçe makaleler yayımlayan Genel-İş Emek Araştırma Dergisi (GEAD) hem iki hakemin, hem de yazarın değerlendirme süreci boyunca gizli kaldığı hakemli bir dergidir.

The Republic is 100 Years Old: The Republic and the Working Class in its Centenary

From the Editor

Gamze YÜCESAN-ÖZDEMİR

Research Articles

The Interest and Role of Capitalist Class of Turkey in the Disestablishment of the First Republic

Nezvat Evrim ÖNAL

Legal Classification of the Republic's Strike Regimes in the Centenary: Freedom to Strike, Prohibition of Strike and Right to Strike

Feyza TURGAY

From the 1980s to the Present: The Course of Employment, Productivity and Distribution in Turkey's Top 500 Industrial Enterprises under Neoliberal Policies

Osman Berke DUVAN

Discussion on the Applicability of Professional Trade Unionism in Turkey within the Framework of the Law on Trade Unions and Collective Bargaining Agreements

Emre ERTAN, Naim GÖKTAŞ

Child Poverty in the Context of Social and Physical Environment

Davuthan GÜNAYDIN

The Three Forms of Law in the Process of Capitalist Social Transformation

Hamdi Gökçe ZABUNOĞLU

Mediation versus National Judiciary:

From Form to Substance, From Right to Market Despotism

Koşun Özgür ÖZBEY

Book Review

Labor Law of Turkey: For Not Losing Trabzon!

Batuhan ERSÖZ, Özge KAHRAMAN ERSÖZ, Orhan Ertuğrul ONUR

Forum

The Turkish Working Class Movement in the 100th Anniversary of the Republic

Muharrem KILIÇ

v

351

363

391

423

437

461

476

495

507

Editörden

Cumhuriyetin 100. yılını derin krizler ve mücadelelerle yaşıyoruz. 100. yılında bugünden geriye baktığımızda görüyoruz ki, Cumhuriyetin kurucu felsefesinin tüm toplum lehine ilerletilebildiği ve Anadolu aydınlanmasının halkçı programlarla iç içe geçtiği dönemler, emeğin ve işçi sınıfının siyaset alanında etkin olduğu dönemlerdir. İşçi sınıfı siyasetinin toplumsal yaşamda zayıfladığı, etkisinin azaldığı dönemler ise tüm halk sınıfları adına büyük bunalımlara ve gerilemelere neden olmuştur. Dolayısıyla bugün Cumhuriyetin kurucu felsefesini yeniden inşa etmek ancak emekçi sınıfların toplumsal ilişkilerdeki etkisinin artması ile mümkün olacaktır. İşçi sınıfı siyasetinin yükselmesi, siyasetin sosyal yurttaşlık ve hak söylemi temelinde şekillenmesine izin verir. Diğer bir deyişle, bugün sosyal devletin yok olduğu ve otoriterleşmenin derinleştiği bir ortamda emekçilerin dili, derdi ve çözümü Cumhuriyetin geleceğini belirleyecektir. Bu nedenle işçi sınıfı siyasetini yükseltme çabaları hayatidir. 100. yılında Cumhuriyeti selamlamak, Cumhuriyetin sınıfsal sarkacında laik, halkçı, kamucu ve antiemperyalist programları yeniden talep ve inşa etmekle mümkündür.

Cumhuriyetin 100. yılında *Cumhuriyet ve İşçi Sınıfı* üzerine düşünmeye ve yarını kurmaya ihtiyaç var. Bu temada iki araştırma makalemiz bulunuyor. İlk makalemiz, *Birinci Cumhuriyetin Tasfiyesinde Türkiye Sermaye Sınıfının Çıkarı ve Rolü* başlığını taşıyor. Nevzat Evrim Önal tarafından kaleme alınan makalede Türkiye Cumhuriyeti'nin ku-

ruluş felsefe ve değerlerinin 100 yıl içinde geçirdiği dönüşüm inceleniyor. Cumhuriyetin kurucu değerlerinin tasfiyesinde sermaye sınıfının çıkarının ve rolünün altı çiziliyor.

Yüzüncü Yılında Cumhuriyet'in Grev Rejimlerinin Hukuksal Tasnifi: Grev Özgürlüğü, Grev Yasağı, Grev Hakkı başlıklı ikinci makalede Feyza Turgay, Cumhuriyet tarihi boyunca grevi inceliyor. Makale, üç farklı grev rejiminin Cumhuriyet tarihi boyunca hangi dönemlere denk düştüğünü yasal düzenlemeler ışığında ele alıyor. Makalede Türkiye'de endüstri ilişkileri alanında greve ilişkin farklı yaklaşımlar ve farklı grev rejimleri hukuksal olarak tasnif ediliyor ve dönemin koşulları ile bağlantılı olarak değerlendiriliyor.

Bu sayımızda tema dışı yazılar da oldukça kapsamlı ve zengin. 1980'lerden Günümüze: Neoliberal Politikalar Altında Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşunda İstihdam, Verimlilik ve Bölüşümün Seyri başlığını taşıyan makalede Osman Berke Duvar, neoliberal ekonomi politikalarının hakim olduğu 1980'lerden günümüze Türkiye'de büyük sanayi kuruluşlarındaki dönüşümün genel hatlarını istihdam, verimlilik ve bölüşüm perspektifinden inceliyor. Yazar, 2022'de büyük sanayi kuruluşlarının üretim sürecinde yaratılan net katma değerden aldığı pay rekor kırarken emeğin katma değerden aldığı payın son 40 yılın en düşük seviyesine indiğini vurguluyor.

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Çerçevesinde Türkiye'de Meslek Sendikacılığının Uygulanabilirliği Tartışması adlı makalede Emre Ertan ve Naim Göktaş, 2012 yılı itibarıyla kurulması önünde engel kalmayan ve ülkemizde son dönemde sayısının arttığı gözlemlenen meslek sendikalarının önündeki yasal engelleri mercek altına alıyor. Çalışmada 10 nolu Ticaret, Büro, Eğitim ve Güzel Sanatlar İşkolu temel alıyor ve 6356 sayılı Yasadaki hükümlerin meslek sendikalarının faaliyetlerini sınırlandıran yönleri değerlendiriliyor.

Sosyal ve Fiziksel Çevre Bağlamında Çocuk Yoksulluğu başlıklı makalesinde Davuthan Günaydın çocuk yoksulluğunu sosyal ve fiziksel çevre içinde inceliyor. Yazar, yoksul mahallerde yetişen çocukların eğitim, sosyal sermaye ve sağlık koşulları hususlarında varsıl mahalle çocuklarından geride kalmalarına dahası yetişkin birey olduklarında yoksul kalmalarına ve yoksulluğun nesiller arası aktarımına neden olduğunun altını çiziyor.

Kapitalist Toplumsal Dönüşüm Sürecinde Hukukun Üç Hali başlıklı çalışmasında Hamdi Gökçe Zabunoğlu, hukukun üç biçimini değerlendiriyor.

Yazar, her üç biçimin de hukuk sisteminin işleyişinde her zaman mevcut olduğunu belirtiyor. Çalışma, farklı sosyal ve tarihsel dönemlerde biri diğerlerine göre daha ön plana çıksa da, birinin anlaşılabilmesi aslında hepsinin anlaşılmasına bağlı olduğunun altını çiziyor.

Bu sayının son makalesi *Arabuluculuk Ulusal Yargıya Karşı: Biçimden Öze, Haktan Piyasa Despotizmine* başlığını taşıyor. Koşun Özgür Özbey tarafından kaleme alınan makalede arabuluculuğun bir hukuk teknolojisi olarak yargı sistemi karşısındaki konumu toplumsal arka planıyla inceleniyor. Yazar, arabuluculuk anlaşmasının sözleşme ve ilamın tüm güçlü özelliklerini alan, güçsüz taraflarını dışlayan biçimi ile tüm sürecin sıhhatini garanti altına aldığını vurguluyor.

Kitap Tanıtımı bölümü *Cumhuriyet ve İşçi Sınıfı* teması için oldukça değerli bir katkıyı içeriyor: İşçi sınıfının avukatı Murat Özveri ve Aralık 2023'te yayınlanan *Bireysel İş İlişkileri Açısından Türkiye İşçi Hukuku - Tarih Öğreti Uygulama Eleştiri* adlı kitabı. Kitabı, *Türkiye İşçi Hukuku: Trabzon'unu Kaybetmemek İçin!* adlı yazısıyla Aziz Çelik tanıtıyor. Aziz Çelik'in tanıtım yazısından aynen aktaralım: "Murat Özveri iki cilt ve 1909 sayfadan oluşan bu devasa kitaba ve bu kitabın altında yatan fikre ömrünün on yıllarını verdi. Bu kitap Murat'ın yetişkin ömrünün bir müktesebatı, bir Murat Özveri külliyatıdır."

Oldukça geniş ve zengin bir içerikle hazırlamaya çalıştığımız bu sayımızın ortaya çıkması için emek veren çalışma arkadaşlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize teşekkür ediyorum.

Herkese iyi okumalar diliyorum. **Yaşasın Cumhuriyet!**